

List podskarbiego wielkiego koronnego Jana Jerzego Przebendowskiego do Jana Kazimierza Sapiehy starosty bobrujskiego

Przygodzice, 5 V 1723

Jan Jerzy Przebendowski podskarbi wielki koronny informuje Jana Kazimierza Sapiehę, że starsi Żydów koronnych ustanowili specjalny podatek na dwa lata od wszystkich Żydów zajmujących się handlem (pewna kwota od każdego konia własnego lub wynajmowanego) przeznaczony na rekompensatę za szkody i koszty procesowe pewnego Żyda z Białej Podlaskiej. Podskarbi informuje, że sam wystosował (za wstawiennictwem wielu magnatów) uniwersał do komór celnych nakazujący Żydom zastosowanie się do tego postanowienia i prosi Sapiehę starostę bobrujskiego o nakłonienie swoich Żydów, aby dali przykład innym i wypełnili polecenie starszyny żydowskiej

Źródło: APP, Grodzkie Poznańskie 915, s. 145rv. Tyt: Oblata litterarum epistolarum Illru et Mco Sapieha Capitaneo Bobruyscensi servientium. Oblatował 5 XI 1725 Jan Szumkowski burgrabia nurski

[s. 145r] Monseigneur¹,

Uczyliem tandem tej sprawie koniec i ferowałem dekret pro iustitia, bo kiedy Kinowski non comparuit i nie mogły z sobą kontrowertować strony, nie mogła się aliq[ui] modo veritas dociec. Ten Kinowski już ode mnie relegowanej [!], a to dla swojej efronterii, że za te konie pretendował kostgeldu 930 tynfów. Niech zatem te konie odda albo go WMM Pan każ wziąć go za łeb. Strony tego Żyda z Białej², na którego według starszych Żydów postanowienia za jego szkody i tak wielkie procesa, i unkoszta po kilku trybunałach naznaczyli rekompensę, żeby wszyscy Żydzi, co handlują po całej Polsce, do dwóch lat od konia każdego płacili certum quantum, czy to własne konie żydowskie, czy też Żyd formana najmie, już płacić tenetur. Sciendum [...]a, że Żydzi starsi mają hanc potestatem, że na kahały żydowskie mogą kłaść aliquam gabellam, bo się to Żydostwo między sobą rządzi, i powinny wszystkie kahały tej starszyny słuchać. Ja na instancją księżnej³ jejmości kanclerzynie wdowy, item książęcia jegomości starosty przemyskiego⁴ i na prośbę jegomości pana chorążego⁵ koronnego wespół z jejmością⁶ swoją uczyniłem to bene-[s. 145v]-ficio, że uniwersał mój wydałem do komór, żeby Żydostwo się akomodowało tej decyzji swoich starszych i za podjęte unkoszta tego Żyda z Białej od tych koni płacili. Rozumiem za tym, że WMM Pan in re tam iusta każesz się i swoim Żydom propter exemplum accomodare, przez co WMM Pan obligabis sobie tych ichmościów wzwyż mianowanych, a należących do siebie, bo się za tym Żydem wszyscy ichmościowie interesowali, co tak wyraziwszy jezdem cum omni veneratione WMMM Pana uprzejmie życzliwy brat i sługa uniżony. Jan Przebendowski, podskarbi wielkiej [!] koronny, w Przygodzicach⁷, die 5 Mai anno 1723.

Superio intitulario earundem literarum tenor talis: Wielmożnemu JM Panu Sapiegi staroście bobrujskiemu memu wielce Mci Panu i Bratu w Rawiczu⁸.

a. *Nieczytelne.*

1. Jan Kazimierz Sapieha (zm. 22 II 1730), starosta bobrujski, były hetman wielki litewski (1708-1709) z nominacji Stanisława Leszczyńskiego.
2. Biała Radziwiłłowska, ob. Biała Podlaska.
3. Anna Katarzyna z Sanguszków Radziwiłłowa (1676-1746), kanclerzyna wielka litewska.
4. Michał Kazimierz Radziwiłł, starosta przemyski (1720-1736).
5. Aleksander Jan Jabłonowski (1671-1723), chorąży wielki koronny 1693-1723, starosta buski.
6. Teofila z Sieniawskich Jabłonowska (1677-1754), chorążyna koronna, żona Aleksandra Jana Jabłonowskiego.
7. Przygodzice, wś. woj. wielkopolskie, pow. ostrowski, w XVI-XVIII w. na granicy woj. sieradzkiego i kaliskiego, należała do dóbr J. J. Przebendowskiego.
8. Rawicz, m. woj. wielkopolskie, pow. rawicki, dobra dziedziczne Sapiehów

